

nis steeds toetsbaar is aan de Schrift, in de Schrift, door God neergelegd in deze wereld van leugen en dwaling, waarachtig is ook al zou niemand aan haar gelooven, is de diepste grond van ons geloof dan ook niet onze ervaring, maar de Schrift, Gods Woord.

Of er dan omtrent den Christus, den als Kindeken geboren, geen ervaring is? Zeker, denkt aan dien, de herders evangeliseerende, ze „goede boodschap“, zij blide tijding verkondigenden engel en aan hun dan straks van dat Kindeke wederkeren, „verheerlijkende en prijzende God over alles wat zij geboort en gezien hadden“.

Denkt maar aan wat wij, Gereformeerden, belijden wat wij gelooven omtrent de H. Drie-eenheid. Omtrent den eenigen God, Die is een enig wezen, in hetwelk zijn drie personen. En dat wij dit weten, „zoo uit de getuigenissen der Heilige Schriftuur, alsook uit de werkingen der drie personen en voornamelijk uit de gene, die wij in ons gevoelen“ en dus ook uit die des Zoons. Uit de toepassing Zijner voor ons verworven, al onze zondschuld uitdelende gerechtigheid en uit Zijne, van onze zondsmet, eens in ons sterfen, ons volkomen reinigende heiliging.

Of er dan geen ervaring is? Denkt maar aan ons belijden, dat „de verbergung van het aangezicht des verzoedenden Gods bitterder is dan de dood en de aanschouwing zoeter dan het leven“.

Het Kindeken in doeken gewonden en liggende in de kribbe.

Het ingewikkeld Kindeken.

Ingewikkeld ook in dien zin, dat wat toen bij Hem nog onwikkeld of involuut was, later, als Hij „toegenomen is in wijsheid en grootte en in genade bij God en de menschen“, tot ontwikkeling of evolutie zin gekomen. En dan zal in den Christus zoo heerlijk uitschitteren het gebruik van de Goddelijke macht en kracht, die hij als Kindeke reeds bezat. Uitschitteren in zijn wonderen, maar ook in het u. sterken tot het „God liefhebben boven alles en uw naaste als uzelf“, en eens bij uw sterfen, in het u tot Zich nemen in zalige eeuwigheid en eeuwige zaligheid in het huis Zijns Vaders met de vele woningen.

Als geloovigen, aan wie door God is verkondigd, geopenbaard, onderwezen en geleerd wat het Kindeken liggende in de kribbe was, aanblijven wij op den Kerstdag, den feestelijken gedenkdag Zijner geboorte, met al wat Christen is, Jezus Christus als onze Heere en onze God. G.

Arm geworden daar hij rijk was.

Want gij weet de genade van onzen Heere Jezus Christus, dat hij om onzen wil is arm geworden, daar hij rijk was, opdat gij door zijne armoede rijk zoudt worden. II Cor. 8:9.

Als we met de herders uit Efrata's velden ons weer opmaken om het Kindeke, dat in Bethlehem geboren is, te begroeten, dan treffen ons altoos weer de tegenstelling tusschen den Koningstitel, dien dat Kindeke draagt, en de armoede, waarin het geboren is. „Heden is u geboren“, had de Engel hun verkondigd, „de Zaligmaker, welke is Christus, de Heere, in de stad Davids“. En kon er na die blijde boodschap groter beproeving voor hun geloof denkbaar zijn dan dat, als teken om dat Kindeke te vinden, hun gezegd wordt: „ijlt uit het vinden in een stal, liggende in een kribbe, in doeken gewonden“. Moesten zij, die zelf herders waren, niet dubbel verstaan al de veredelde armoede, die daarin lag, dat dat Kindeke, de Heere Israels, de Messias, die beloofd was, het Koningskind uit Davids stam, niet in een Koninklijk paleis, maar in een stal geboren was en geen andere ligplaats voor dat Kindeke werd gevonden dan de voederbak van het vee met wat stroo geuld, en dat er geen ander dek was dan de blootheid van dat Kindeke te dekken dan wat doeken, waarin Maria het wond. Kon zulk een Kindeke, in zooveel armoede geboren, wel de beloofde Messias zijn, die het vervallen huis van David in heerlijkheid oprichtten en Israël zijn volk verhoogen zou?

Zoo lag in de armoede, die het teken was, waaraan dit Kindeken herkend zou worden, wel een zeer ernstige geloofsbeproeving voor de herders. En al is voor ons die geloofsbeproeving weggenomen, omdat we weten, dat de weg naar den Troon van God leidde en we Hem nu zien met ere en heerlijkheid gekroond, toch blijft dat armelijke van die geboorte, die stal en die kribbe en die doeken, het meest aangrijpende uit het Evangelieverhaal. Vooral tot het vrouwelijk hart spreekt dat alles een zoo ontroerende taal. Want elke vrouw onder ons, die moeder zal worden van haar eerste kindje, zorgt maanden reeds van te voren, dat alles bereid is; de kleertjes met eigen hand gemaakt; het zachte wiegje, waarom het gordijn zich plooit, dat het al te felle zonlicht moet weren. En als dan de ure nadert, dat het kindeke geboren zal worden, wordt een rustige stille kamer in orde gebracht, is er de hulp van heelmeeester of vroedvrouw, wordt alle onnoodig gedruisch vermeden. Zoo is alles op de komst van het kindeke aangelegd en voorbereid. En waar we zóó voor de komst van ons eigen kindeke zorgen, hoe diep treft ons dan de tegenstelling met dat Kindeke, dat onze Zaligmaker en Heere zijn zal en dat in een stal werd geboren te midden van het vee; waarvoor geen wieg gereed was en dat in een kribbe werd neergeveld; dat gewonnen werd in doeken, die Maria toevallig bij zich had. Zelfs geen eigen kleed was er voor dat Kindeke gereed. Anders zou dat: „in doeken gewundene geen tekenen zijn geweest, waaraan dit Kindeke kon worden herkend.

Zoo teekent het evangelisch verhaal ons de armelijke omstandigheden waarin dat Kindeke geboren is. Het is daarop vooral dat in de Kersprediking de nadruk wordt gelegd. Dat is het wat het hart der hoorders treft en ont-

roert. En toch, wat zijn die uiterlijke armoeden van die harde ruwe krib en die schamele doeken, waarvan dat Kindeke in zijn nog onbewust stieleven zelf nog niets gevoeld en bespeurd heeft, vergeleken bij de innerlijke verarming, waarop de Apostel doelt als hij zegt, dat Christus, daar hij rijk was, arm is geworden om onzen wil. Die armoede van dien stal en die kribbe en die doeken kunt ge ook nu nog bij een kind, uit even arme ouders geboren, terugvinden; die armoede ontroert u alleen, omdat ge denkt aan de tegenstelling met wat andere, uit rijkere ouders geboren kinderen bij hun geboorte gereed vinden. Maar het arm worden van dit Kindeke, waarop de Apostel wijst, vindt ge bij geen kindeke, hoe nederig van geboorte, hoe in ellende en ontbering ook ter wereld gebracht, ierig. Want dit Kindeke was vóór zijn geboorte rijk, nameloos rijk; het had schatten, zoo als geen Vorst op aarde bezat; het droeg meer dan een Koningskroon; het was de Heer van hemel en aarde. En dezen rijkdom verzaakte het, het gaf al die schatten prijs, het werd arm, doodarm, niet in de eerste plaats omdat het in een stal werd geboren en in een kribbe werd neergelegd, maar omdat het van al die Goddelijke heerlijkheid zich ontdedende, in alle ding om gelijk werd, arm zooals wij, na onzen droeven val in zonden, allen geworden zijn.

Dat is de diepe vernedering en verarming, waarop de Apostelen telkens ons wijzen, wanneer zij over de geboorte van dat Kindeke spreken. Zoo doet het de Apostel Paulus in den brief aan de Philippenzen, wanneer hij zegt, dat hetzelfde gevoel in ons moet zijn, dat in Christus Jezus was, die in de gestaltenisse Gods zijnde en het geen roof achtende Gode even-gelijk te zijn, zich zelven vernietigd heeft, de de gestaltenisse eens dienstknechts aangenomen hebbende en den menschen gelijk geworden zijnde. Hij die de eenige Zoon des Vaders was, in de gestalte van een dienstknecht op aarde gekomen, kan er dieper vernedering, banger verarming worden gedacht? En nog sterker drukt de Apostel Johannes die vernedering uit als hij in zijn Kersverhaal zegt: het Woord is vleesch geworden. Het Woord, waarvan hij eerst alle heerlijkheid bezonken had; dat van eeuwigheid bij God was en God zelf; door hetwelk alle ding is geschapen; dat het leven en het licht der menscheid was, dat Woord vleesch geworden. Niet mensch, maar vleesch. Want vleesch is in de taal der Schrift onze mensche-lijke natuur, niet in haar ongerepte staat, zooals God ons schiep, maar zooals we door de zonde geworden zijn, gebogen onder den vloek en de ellende, arm en vernedert, aan de macht van verdrijf en dood onderworpen. In dat vleesch is het Woord ingegaan, in alles ons gelijk, uitgenomen alleen de zonde. En datzelfde bedoelt nu ook de Apostel Paulus, als hij hier, in den brief aan de Corinthiërs, zegt, dat Christus, daar hij rijk was, arm geworden is. Zoo eerst kan de diepte van dit woord eenigzins door ons worden verstaan.

Maar al moet daarop, zullen we niet in de oppervlakkigheden blijven hangen, in de eerste plaats onze overdenking bij het heilig Kersfeest gericht zijn, daarbij blijven stilstaan mogen we niet. Want de Apostel zelf voegt er aan toe, dat Hij die rijk was, arm is geworden om onzen wil, d. w. z. om ons die arm waren, weder rijk te maken. En ook daaruit blijkt, dat de Apostel hier niet aan uitwendige armoede, aan geldgebrek en rijkende zorg voor het levensbestaan, gedacht heeft. Want die armoede is niet het deel van al Gods kinderen, en de komst van het Kindeke in Bethlehem heeft die armoede ook niet van ons weggenomen. Rijk in aardse goederen wordt men door dat Kindeke niet. Er is hier sprake van geestelijke armoede, zielsellende, van het missen en ontberen van het hoogste goed, d. w. z. van de gemeenschap met onzen God. En om die armoede der ziel van ons weg te nemen, om onze Rijkmaker te kunnen worden, moest Christus, die rijk was in de heerlijkheid, die hij bij den Vader had, arm worden, zoo arm, dat hij aan het kruis klagen zou: Mijn God mijn God waarom hebt Gij mij verlaten. Arm door reeds van zijn geboorte af den vloek Gods voor ons te dragen. Want eerst door die armoede kon hij ons, doodarmen, weer rijk maken, rijk in de genade onzes Gods, rijk in de gemeenschap des Heeren, rijk in de liefde des Vaders.

Wie die armoede niet kent, niet die naaktheid van de ziel, niet dien honger en dorst naar de gerechtigheid, heeft daarom aan dat Kindeke van Bethlehem niets. Rijken worden bij die kribbe ledig weggezonden, zooals Maria zou, maar hongerigen worden met goederen vervuld. Want dat Kindeke, dat doodarme kindeke in de krib, is zoo nameloos rijk. Het brengt de schatten des hemels voor de armen mede. Heeft de Vader niet met dat Kindeke alle ding ons geschonken? En het vraagt, om al die hemelsche schatten u te schenken, van u geen goed, geen wierook en geen myrrhe, geen gaven en geen tribuut; het vraagt alleen, dat ge als armen komen zult. Zalig zijn de armen van geest!

Maar bewonder en aanblijf dan ook bij die kribbe de genade van onzen Heere Jezus Christus.

Hij komt in die diepe vernedering en verarming niet om voor zich zelf iets te zoeken of te vinden. Hij was zoo rijk, dat hij geen nieuwen schat noodig had. Wat hem bewoog tot die daad van vernedering, van gloriederving, van zelfvernietiging was alleen Zijn liefde tot ons. Om onzen wil is hij arm geworden. Die liefde doorgonden kunnen we nooit. Ze is te diep, te groot, te machtig, dan dat wij haar kunnen verstaan. Wat we alleen kunnen is, telkens opnieuw, ook nu weder op ons Kersfeest, naar dat Kindeke te gaan om ons door die liefde te laten koesteren en verwarmen, te laten dragen en verkwikken, en door haar ons weder rijk te laten maken in onzen God.

H. H. K.

Amsterdam, 17 Dec. 1920.

Wel zeer kort na het overlijden van onzen hoofdredacteur treft ons een nieuwe slag, doordat onze trouwe medewerker van de Kindertribune, de heer A. J. Hoogenbirk, door den dood van ons weggenomen werd. Hoewel hij reeds geruimen tijd lijdende was, had toch niemand en ook hij zelf niet verwacht, dat het einde zoo spoedig komen zou. In ons laatste nummer opende hij nog een nieuw verhaal, waarin hij het leven van Gaspar de Coligny zou beschrijven. Maar ook hier bleek, dat de mensch wikt en God beschikt. Plotseling maakte de dood aan zijn leven en daarmee ook aan zijn arbeid een einde.

Nu hij is heengegaan, mag een woord van waardeering voor zijn trouwen arbeid aan ons blad, — meer dan veertig jaar nam hij dien waar, — niet ontbreken. Hij wist onze kinderen op onderhoudende wijze bezig te houden, niet alleen

door zijn verhalen, maar ook door zijn bereidwilligheid om op allerlei vragen hem gedaan, een antwoord te geven, waarbij de veelzijdigheid van zijn kennis bleek. Moge God de Heere zijne weduwe, die zoo geheel alleen achter blijft, met Zijne vertroostende genade nabij zijn.

De liefhebberijcomédie.

Nog altoos gaat in onze kerkelijke pers de kloppacht voort op de studenten der Vrije Universiteit, die bij het achtst lustrum van het Corps een toneelstuk hebben opgevoerd. Een dezer redacteurs begint zelfs de vrij onkiesche aardigheid van te beweren, dat de studenten, die Dr. A. Kuypert ten grave hadden gebracht, nu ook bezig waren de Vrije Universiteit te begraven. Waarbij hij blijkbaar vergat, dat juist Dr. A. Kuypert telkens er op gewezen heeft en in de *Herant* en in de *Standaard*, dat het opvoeren van stukken door studenten nooit door onze Gereformeerde vaders veroordeeld was en Calvijn te Genève daaraan zelfs zijn goedkeuring had gehecht.

Nu hebben we, wat onze studenten in dit opzicht verkeerd hebben gedaan, openlijk afgekeurd. Zulk een opvoering mag nooit een publiek karakter dragen en de keuze van het op te voeren stuk moet van zedelijke ernst getuigen. Zelfs voegen we er thans aan toe, dat we het ten zeerste betreuren, dat de studenten, die dit stuk hadden ingestudeerd, enkele avonden na het lustrumfeest ditzelfde stuk nogmaals, zij het dan ook op uitdrukkelijk verzoek van „Patrimonium“, hebben opgevoerd. Waar het opvoeren van dit stuk in brederen kring aanstoot had gegeven, werd zóó deze ergernis noodloos vermeerdert.

Indien dan ook op deze punten de critiek zich had gericht, zouden we haar van harte onderschreven hebben. Maar we kunnen dit niet doen, wanneer het opvoeren van een stuk in besloten kring door studenten als een op zichzelf zondige en verkeerde daad veroordeeld wordt. We weten zeer wel, dat bij ons Gereformeerde volk over „al algemeen een diepe afkeer gevonden wordt van al wat naar toneelvoorstellingen ook maar zweemt. Sommigen trekken dat zoover, dat ze zelfs het houden van toespraken op Jongelingsverenigingen afkeuren. Maar hoe veel eerbied we ook voor deze puriteinsche opvatting hebben, men heeft het ook te dragen, dat niet allen in onzen kring deze absolute veroordeeling deelen. Daarom elkaar over en weer te verketteren, gaat niet aan.

En te zonderling doet deze kloppacht op de studenten der Vrije Universiteit aan, waar het een bekend feit is, dat ook de studenten aan de Theologische School in zulk een liefhebberijcomédie geen het minste kwaad zien. Bij het laatste lustrum van het studentencorps aan de Theologische School werd een stuk van Frederik van Eeden opgevoerd: De student thuis, dat in zedelijke waarde zeker niet boven het thans zoo beruchte Tante Charley staat. Niet alleen de studenten woonden die opvoering bij, maar ook de hoogleraren der Theologische School. Van eenige critiek die hierop gevallen is, vernamen we niet. De *Bazuin*, die mede doet aan de veroordeeling van de studenten der Vrije Universiteit en onze houding slap noemde, zweeg toen. Meent de redacteur, dat het opvoeren van zulk een liefhebberijcomédie zonde is, dan zou het zeker in de eerste plaats roeping zijn geweest dit kwaad in eigen kring aan te tasten.

We schrijven dit niet om ons achter het voorbeeld der Kamper studenten te verschuilen. Maar wel om de vraag te stellen, of deze scherpe aanval op de studenten der Vrije Universiteit niet een meten met twee maten is. Acht men het opvoeren van zulk een toneelstuk verkeerd, dan veroordeelen men dit overal waar het plaats vindt, maar make er geen stok van om er de Vrije Universiteit mee te slaan.

Synode en publicatie.

Naar aanleiding van het verschijnen kort na elkander van de Handelingen der Haagsche Synode en de Acta van de Synode door onze Kerken te Leeuwarden gehouden, heeft de *Nederlander* onder bovenstaanden titel een uitvoerige beschouwing gegeven over de wijze, waarop beide Synodes den democratischen eisch van publiciteit behartigen.

Metterdaad is dit een niet ondankbaar onderwerp, en men zou hebben mogen verwachten, dat de *Nederlander* aan de Haagsche Synode het voorbeeld onzer Synodes eens had voorgehouden, om haar te leeren hoe in onze dagen de publieke zaak ook publiek moet behandeld worden en een Synode rekening heeft te houden met de Koningin der aarde, de Pers.

Naar het bekende spreekwoord is het toch een goed vriend, die ons onze feiten toont. En de warme vriendschap, die de *Nederlander* voor de Haagsche Synode toont, — hoe geheel anders oordeelde Groen van Prinsterer over dit caesars-papistisch instituut — zou juist daardoor het best aan het licht getreden zijn. De tegenstelling is toch al te sterk. De Haagsche Synode vergaderd in een besloten huis. Als de heeren binnen zijn, gaan de deuren dicht. Niemand mag de vergaderingen van dit hoogste college der hiërarchie bijwonen. Geen verslaggever van de pers wordt toegelaten. De Synode doet zelfs alsof geen pers bestond. Ze zorgt niet, dat de pers terstond mededeeling van hare besluiten ontvangt. En eerst maanden na afloop van hare zittingen verschijnen hare Handelingen in het licht. Nu willen we niet roemende onwijzen worden, maar daartegenover mogen we toch trotsch zijn op onze Synodes. Deze komen samen in een publiek Kerkgebouw; de

vergaderingen mogen door elk lid der Gereformeerde Kerken worden bijgewoond, en bij belangrijke zittingen is het Kerkgebouw vaak, zelfs tot de gaanderijen toe, gevuld. Er is niets geheimis of verborgens. En de Synode, die de macht van de Pers verstaat, zorgt door een daartoe aangewezen Commissie, dat terstond aan heel de Pers mededeeling wordt gedaan van hare besluiten. Aan den eisch, die op het gebied van het volkerenrecht al luidere gesteld wordt, dat het uit moet zijn met de geheime diplomatie en dat de publieke zaak ook publiek moet behandeld worden, — een eisch met warmte ook door de *Nederlander* bepleit, — hebben onze Synodes reeds lang voldaan. Natuurlijk kan daarom niet alles publiek behandeld worden. De voorbereidende arbeid in de commissievergaderingen geschiedt, zelfs bij ons Parlement, niet publiek. En zoo kunnen er ook tuchtgevallen voorkomen, die niet voor publieke behandeling vatbaar zijn. Maar onze Synodes hebben ook in dit opzicht van een ruime opvatting blijk gegeven. De commissievergaderingen mogen door alle leden der Synode en zelfs door de afgevaardigden der buitenlandsche Kerken worden bijgewoond. De rapporten dezer Commissievergaderingen worden in publieke zitting voorgelezen. En waar het een tuchtzaak betrof als van Ds. Netelenbos, is de „zaak niet in een gesloten, maar in een publieke zitting behandeld. Ds. Netelenbos heeft publiek gesproken, na voorlezing van het rapport. Elk lid der Synode had het recht over dat rapport het woord te voeren. En het rapport dat al de vraagpunten bevatte van het onderzoek en de antwoorden daarop schriftelijk door Ds. Netelenbos gegeven, is publiek voorgelezen.

Intusschen, wie verwachten mocht, dat de *Nederlander*, die zulk een warm voorstander van publicatie is, onze Synode eenigen lof — we zijn zeer bescheiden — zou hebben toebedeeld, vergist zich. De paladijn der Hervormde Kerk, die hier aan woord is, schreef heel dit artikel juist om te betoogen, dat de Haagsche Synode allen lof verdient voor haar publiciteit en de Synode onzer Kerken wordt daarentegen beschuldigd, dat ze aan geheime diplomatie doet, het licht schuwt en de duisternis mint. Zelf is de schrijver verward, dat hij tot een conclusie kwam, die zoo lijrecht tegen de algemeene opinie ingaat. En indien de Haagsche Synode een ridderorde kon uitdeelen, had zeker de *Nederlander* deze verdiend.

Vraagt men nu hoe het mogelijk is, waar de feiten zoo klaar en duidelijk zijn, om zulk een pleidooi voor de Haagsche Synode te leveren, dan is het antwoord niet moeilijk. Een advocaat, zegt men, kan zwart wit praten en wit zwart, wanneer hij voor de rechtbank een beschuldigde te verdedigen heeft. En deze advocaat der Haagsche Synode verstaat deze kunst uitnemend. Ge zoudt, na zijn betoog gelezen te hebben, gaan twijfelen of niet metterdaad onze Synode bij de Haagsche Synode een lesje in publiciteit mocht gaan nemen.

Onze lezers zelf mogen oordeelen, waar we dit stuk uit het pleidooi in zijn geheel aan hen voorleggen:

Op dit punt voert nu de vergelijking der beide Acta tot een weinig verwacht resultaat: de Acta der Hervormden zeggen zeer veel, die der Gereformeerden zeer weinig.

Natuurlijk vormen zij niet het eenig middel, waardoor de buitenwereld kan ingelicht worden omtrent hetgeen ter Synode is behandeld. Daarnaast kunnen de courantenverslagen komen, hetzij van leden der Synode, hetzij van buitenstaanders.

Reeds hier echter eenzijdige ongedachte tegenstelling.

De Hervormde Synode is een besloten kring; maar elk der groote bladen heeft onder de leden een correspondent, die naar eigen smaak en naar eigen verantwoordelijkheid verslagen voor hunne bladen schrijven. De Gereformeerde Synode is openbaar, doch de verslagen voor de gansche pers worden geleverd door een officiële perscommissie van twee personen. Het is zonder meer duidelijk, dat de meerdere openbaarheid hier aan de zijde der Hervormden is.

Maar het publiek dan, dat bij de Gereformeerden aanwezig mag zijn en bij de Hervormden is uitgesloten?

Men schijnt ook op dit punt voorzichtig te worden. De nettelige Synode van 1892, die o.a. handelen moest over de vereniging der vroegere Afscheiden en Dolcerenden, was geheel publiek en ons is een niet-Gereformeerde bekend, die toen een zeer onoverkwijkelijk debat tusschen vooraanstaande mannen heeft meegemaakt en — als hij onkiesch was — zou kunnen navertellen. Thans, in 1920, werden alleen Gereformeerden toegelaten en tijdens de behandeling der kwestie Netelenbos zelfs alleen belijdende leden van „Gereformeerde Kerk. De kiescheheid en finheid van behandeling der teere zaken wint ongetwijfeld langs dezen weg; maar de openbaarheid wordt er door tot een leus onder inhoud.

In de kwestie Netelenbos is het gebleken. Toen is over de Synode in één der bladen een verslag verschenen naast het officiële persverslag; wat tot groote ontstemming geleid heeft. Maar Dr. V. Hepp heeft in de „Reformatie“ zeer juist opgemerkt, dat daarmee de zaak niet afgedaan is. Hij vroeg meer dan de „officiële Korte Verslagen“ en acht, dat de Gereformeerden dit onderwerp onder het oog moeten zien: het hartelijk meelovend publiek moet snel en uitvoerig ingelicht worden en mag niet op de Acta moeten wachten.

Voorzichtig zal hier zeker noodig zijn. De tweeërlei verslagen van uit den Hervormden en den Gereformeerden kring herinneren al te zeer aan de bovenomachreven geheime en openbare diplomatie. Van wat er waarlijk is geschied, verschaffen de Hervormden ons wel een veel meer levend beeld dan de Gereformeerden.

Doch nu de officiële Handelingen! Hier brengt de vergelijking een nog veel zonderling resultaat. De Acta der Gereformeerden geven in het geheel geen beeld van het gebeurde. Het onderwerp, het rapport, de naam van den rapporteur, het besluit: ziedaar alles. Louer formeel. Wie de Han-

delingen der Hervormden leest, vindt de discussie, de argumenten van en tegen, de namen der sprekers, dikwijls de namen der voor- en tegenstemmers. Een levend, groeiend beeld. Een publicatie van bijzonderheden met naam en toenaam. Niet eens alrijd prettig voor de betrokkenen.

Toch is het mogelijk, dat de Acta der Gereformeerden vrijwel volledig zijn, indien er namelijk in de zittingen der Synode weinig gebeurt, omdat alles in geheime commissievergaderingen is geredigemaakt. De lezing van de Acta 1920 drong deze gedachte zeer sterk ons op; het is eenvoudig onmogelijk, dat niet meer gebeurd is dan wat hier wordt verhaald.

Neem nog eens de kwestie Netelenbos. Wij nemen haar, omdat zij toch zeker de gewichste was: een predikant afzetten, is geen kleinigheid! Een later geslacht zal willen weten, wat er geschied is; het zal dit uit de Acta niet leeren. Hier zijn twee en twintig pagina's bijlagen, behelzende brieven, een verhoor van ds. Netelenbos, een rapport, een voorgestelde conclusie. Hier is de behandeling in de Synode verhaald in weinig regels. Het rapport wordt gelezen, niemand vraagt het woord: ds. Netelenbos spreekt, wat hij zegt wordt niet medegedeeld; de conclusies komen in stemming en worden aangenomen met algemeene stemmen; de voorzitter spreekt ds. Netelenbos toe, de toespraak wordt woordelijk medegedeeld; ds. Netelenbos wordt uitgesloten. Dat is alles.

Dat kan natuurlijk niet alles zijn. En niet slechts hier stellen de Acta teleur; zij doen het telkens. Wij komen als buitenstaanders, als Nederlandsche volk omtrent niets te weten van wat er geschied, gegroeid, ge worsteld is.

De Hervormden zeggen meer dan de Gereformeerden. Het resultaat verrast ons zelf. En wij herhalen met breeder zin dan waar in hij ze schreef, de woorden van dr. Hepp: „In elk geval berustte men in den bestaanden toestand niet“.

Mogen we thans bij dit stuk enkele aantekeningen maken om te laten zien, hoe weinig deze advocaat op de hoogte is van de zaken waarover hij schrijft?

Het eerste argument is dan, dat op de Haagsche Synode elk groot blad onder de leden een correspondent heeft, die naar eigen smaak en inzicht kan mededeelen wat ter vergadering verhandeld wordt, terwijl op de Synode der Gereformeerde Kerken een „officieel verslag“ voor de pers gereed gemaakt wordt.

De advocatenhandigheid nu ligt hierin, dat aldus een tegenstelling tusschen de Haagsche Synode en onze Synode gemaakt wordt, die bij elk onbevange lezer den indruk moet wekken, dat onze Synode dus verbiedt aan hare leden om een zelfstandig verslag aan de pers te leveren en alleen een officieel verslag geeft, waarop dan van toepassing is, dat een officiële waarheid dient om wat men niet publiek wil hebben te verbergen. Anders toch zou de tegenstelling, die hier gemaakt wordt, geen zin hebben.

Maar deze voorstelling is ten eenenmale onjuist, want onze Synodes hebben nooit verboden aan hare leden om een eigen verslag te maken voor de pers. Meer dan een lid der Synode heeft dan ook van deze vrijheid gebruik gemaakt en in het kerkelijke blad, waarvan hij zelf redacteur was, een eigen verslag geleverd. Zelfs heeft het *Algemeen Handelsblad* een der meest vooraanstaande leden der Synode, die in het moderamen zat, uitgenoodigd een ietwat meer benedeneerd persverslag te leveren, dat niet, als het officiële, zich tot de mededeeling der besluiten bepaalde. Dat niet alle groote bladen onder de leden onzer Synode zulke verslaggevers hebben, ligt niet aan de Synode, maar aan deze groote bladen zelf, die bij elkaar meer belangstellen in de Haagsche Synode dan in de Synode onzer Kerken. En doet het nu niet aan het kostelijk mal van Huyghens denken, wanneer de *Nederlander* daarvan onze Synode een verwijt maakt, alsof zij de publiciteit zou schuwen?

Ja wel, antwoordt de *Nederlander*, maar op de Synode heerschte toch groote ontstemming, toen in een der bladen naast het officiële persverslag een ander verscheen. En Dr. V. Hepp heeft toch zelf gevraagd, dat er meer zal gegeven worden dan de korte officiële verslagen, omdat het publiek niet wachten wil op de uitgave der Acta.

Het laatste argument kunnen we rusten laten, omdat het niet ter zake doet. Met de publiciteit der Synode heeft deze klacht van Dr. Hepp niets uitstaande. Hij wilde, evenals ook de *Herant* dit reeds vóór Dr. Hepp bepleitte, wat blijkbaar de *Nederlander* ontgaat is, dat bij gewichtige beslissingen de rapporten eerder zouden gepubliceerd worden, of althans hun inhoud kort zou worden samengevat. Maar de Haagsche Synode publiceert geen enkel besluit, laat staan dan een rapport, en laat, officieel, van al het beslotene de Kerk onkundig tot dat na maanden hare Handelingen het licht zien. Blijkt niet hieruit, hoeveel sterker de drang naar publiciteit in onze Kerken is dan in de Hervormde Kerk, waar zelfs nog nooit een klacht is gehoord, dat de Synode niet eerder hare Acta het licht laat zien.

Meer schijn heeft het eerste argument, maar het is dan ook niet dan schijn. Want goed bezien zegt het feit, waarop de *Nederlander* doelt, juist het omgekeerde. Op de Haagsche Synode wordt nooit een verslaggever van een blad toegelaten; alleen de leden der Synode mogen een verslag schrijven. Onze Synodes passen dit ostracisme op de pers niet toe. Op de Leeuwarder Synode was bij elke publieke zitting een verslaggever van de provinciale pers aanwezig. Over den verdienstelijken arbeid van dien verslaggever is geen woord van critiek gevallen en de Synode is nooit ontstemd geweest, omdat een „ander verslag“ naast het officiële verscheen. Er is alleen captie op gemaakt, dat deze verslaggever ten opzichte van één zitting, waarbij de voorzitter uitdrukkelijk verzocht had aan de verslaggevers zich te onthouden

van het den, zich en door leiding had keerde voor een ander onjuist verming der gevolge v digd, ook ware voor terwijl de Synode lag Het kost woorden z wanneer d bewijs aanb citeit schuy

Maar de niet tevred toegankelij meerde Ke altoos in) en niemant ling, daar Over deze Synode w Synodes h den kreesf 1892, was singen w saamsmelti Doelende meer, dat Gereformee formeerde kelijk, ook tegenwoord voor leden Nu weten de Nederla Synodale Synode der van de N ken en e Kerkengroe wil niet b is geen d beide voor althans w Gereformee reeds op genomen, voor leden maar, zo Synodes b der Gerefo Voorts w maakt vo Christelijk van Gerefo formatie, Reformatie de Synoda worden toe hiervoor t excepties meer is, meerde, a toch deze heeft hij gesmokkelde kan. Maar thans and vroeger, lig

Zoo blij argument, Synodes f beurde, o onderwerp, wijl de Ha de discuss voor en te zelfs dikwij stemmers, en groeien In dit stelling t lingen d niet daar liever de en weer sprekers v in onze E dat we e de Handel geven van sluiten. E phisch di bijen i om gen worde insinuatie, geheime co den afged niets zou rapport g zaak Nete het rappor vonden on het woord uitzonderin er telkens Men hee Slotemaker redacteur artikel zou kan dit nie te hoog vo een der di Alleen zo veroorloven

Hoewel i heradening opzichte v handelende zelf ongetv beschouwe dat de p beteringen ten deel z de Antirev zichte van geen reken